

«شرق» از نشست قازان گزارش می‌دهد
«فرمت مسکو» و منافع ملی ایران

طالبان؛ فرصت یا تهدید

عبدالرحمن فتح‌الهی: نشست موسوم به «فرمت مسکو» دیروز جمعه ۲۹ سپتامبر/ ۷ مهر در شهر قازان (کازان) روسیه، مرکز جمهوری تاتارستان با حضور نمایندگان ۱۵ کشور از جمله روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ازبکستان، چین، هند، ایران و پاکستان برگزار شد.

صفحه ۳

سرمقاله

مردم پیش‌بینی پذیر شده‌اند؟

احمد غلامی

بسیاری از تحلیلگران سیاسی، چهره‌های رسانه‌ای و طیف‌هایی از مردم با قاطعیت می‌گفتند در تاریخ ۲۵ شهریور، یعنی سالگرد مرگ مهسا امینی، اعتراضاتی جدی صورت نخواهد گرفت. این پیش‌بینی به وقوع پیوست و آن‌گونه که انتظار می‌رفت، اعتراضات خیابانی احیا نشد. بسیار شنیده‌ایم که مردم ایران پیش‌بینی‌ناپذیرند. تاکنون نیز چنین بوده است؛ اما این بار برخلاف همیشه پیش‌بینی‌ها درست از آب درآمد. چه اتفاقی افتاده که محافظه‌کارترین تحلیلگران نیز از اینکه با صراحت آینده را پیش‌بینی و اعلام نظر کنند، تردیدی به خود راه نمی‌دهند. به‌راستی مردم ایران پیش‌بینی‌پذیر شده‌اند؟ در همین زمینه تفاوت چشمگیری بین آرا و نظرات تحلیلگران و چهره‌های سیاسی با نیروهای امنیتی وجود دارد؛ نیروهای امنیتی قاطعانه باور داشتند جامعه آستان اعتراضات است. بخشی از این نگرانی‌ها به دلیل دغدغه‌های امنیتی قابل فهم است؛ اما روی دیگر آن یادآور این نکته است که اگر فضا امنیتی باشد، این نیروها در سلسله‌مراتب عمودی قدرت دست بالا را پیدا خواهند کرد. البته نیروهای امنیتی چاره‌ای جز انتخاب گزینه‌های امنیتی برای برخورد با مخالفان ندارند. آنان همواره درصددند هر پدیده پیچیده‌ای را ساده کرده تا آن را مدیریت کنند. نکته دیگری که بر پیش‌بینی‌پذیر شدن مردم ایران صحنه می‌گذارد، اعلام نظر درباره حضورداشتن مردم در دوازدهمین دوره انتخابات مجلس است. بسیاری با صراحت می‌گویند تا آینده‌ای نه‌چندان نزدیک با انتخابات گسترده و پرشوری روبه‌رو نخواهیم بود. به‌ندرت کسی را می‌توان یافت که باوری خلاف این پیش‌بینی داشته باشد؛ مگر کسانی که تلاش می‌کنند به انحای مختلف به قدرت بازگردند. در میان جناح‌های سیاسی ایران، کارگزاران سازندگی با علم به اینکه انتخابات پرشوری در راه نیست، تمایل به حضور در انتخابات دارد و در پی اعلام نامزدهای نهایی خود برای رقابت در این انتخابات است. در میان احزاب دیگر اصلاح‌طلب، حزب اتحاد ملت است که همواره مواضع رادیکال‌تری نسبت به دیگران داشته است؛ اما در میان برخی از چهره‌های این حزب نیز صدهایی به گوش می‌رسد که از شرکت در انتخابات خبر می‌دهد. البته موضوع این یادداشت انتخابات و دلایل شرکت‌کردن و شرکت‌نکردن مردم نیست؛ بلکه موضوع این است که آیا مردم پیش‌بینی‌پذیر شده‌اند؟ چرا این روزها تحلیلگران سیاسی و رسانه‌ها با صراحت آینده را پیش‌بینی می‌کنند؟ یکی از موارد پیش‌بینی‌پذیر شدن مردم این است که بسیاری بر این باورند که اگر در وضعیت اقتصادی مردم تغییری صورت نگیرد، بی‌شک باید منتظر اعتراضات جدی‌تری از اعتراضات گذشته بود. این دست اظهارنظرها و تحلیل‌های اقتصادی صرفا محدود به چهره‌های سیاسی منتقد و معارض نمی‌شود. بسیاری از کسانی که حتی در دولت رئیس‌ی حضور دارند و برخی که همواره بی‌چون‌وچرا از نهادهای رسمی دفاع کرده‌اند، نیز بر این باورند که باید در وضعیت اقتصادی مردم تغییری صورت بگیرد تا این تغییر مانع سوءاستفاده جناح‌های سیاسی داخلی و خارجی از مردم شود. چرا مردم این‌گونه پیش‌بینی‌پذیر شده‌اند؟ آیا این خصیصه همچنان ادامه خواهد داشت و به یک رویه تاریخی بدل خواهد شد؟ برای اینکه ابعاد موضوع عیان شود، می‌توان سراغ واکنش مردم نسبت به برجام در دولت رئیسی رفت. آیا احبای برجام و مذاکره مستقیم با آمریکا در رویکرد سیاسی مردم تغییری خواهد داد؟ آنچه همگان در آن متفق‌القول‌اند، این است که احبای برجام و مذاکره مستقیم با آمریکا هیچ‌گونه انگیزه سیاسی نبرخواهد انگیزت. زمانی بهزاد نبوی، چهره پرنفوذ در میان اصلاح‌طلبان، پیش‌بینی کرده بود اگر در وضعیت اقتصادی مردم تغییری صورت بگیرد، آنان به سمت اصلاح‌طلبان بازخواهند گشت؛ اما امروز بسیاری و حتی خود اصلاح‌طلبان نیز می‌دانند که این پیش‌بینی بیش از حد به خوش‌بینی سیاسی متکی بوده است. آیا ما در وضعیتی قرار داریم که می‌توانیم عملکرد مردم را پیش‌بینی کنیم یا اینکه این وضعیت صرفا حاصل یک انفعال سیاسی است؟ آنچه انکارکردنی نیست، این است که ما با غیاب مردم در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی روبه‌رو هستیم. در عرصه‌های اقتصادی نیز شکاف عمیقی بین طبقات فرودست و فرادست وجود دارد و در شرایط انفعال سیاسی به دشواری می‌توان طبقاتی به‌عنوان طبقه واسط (متوسط) را برای رخدادهای سیاسی با دیگر طبقات هم‌گرا کرد. به تعبیر نیکلاس لومن، سیستم‌های اجتماعی با زیرسیستم‌های اقتصاد، سیاست، دانش و دین شکل می‌گیرد. زیرسیستم اقتصادی با کد سود، سیاست با کد اطاعت، دانش با کد حقیقت و دین با کد ایمان صورت‌بندی شده و موجب ساختارمندی جامعه می‌شود. این سیستم‌ها با جدایی از محیط تعریف می‌شود؛ اما هر قدر این سیستم‌ها با محیط ناسازگار شوند وضعیت پیچیده‌تر خواهد شد؛ وضعیتی مانند وضعیت کنونی. همه دولت‌هایی که بر سر کار آمده‌اند، کوشیده‌اند از پیچیدگی‌های سیستم و محیط بکانه؛ اما نه‌تنها موفق به این کار نشده‌ند؛ بلکه وضعیت را پیچیده‌تر کرده‌اند. به‌راستی پیش‌بینی‌پذیری مردم تصوری خام نیست که از همین عملکرد دولت یعنی ساده‌سازی روابط پیچیده سیستم و محیط نشئت گرفته است؟ آیا تصور خام پیش‌بینی‌پذیر بودن مردم و جامعه، تنها صورت ظاهری جامعه‌ای است که هنوز پیش‌بینی‌ناپذیر است؟ این جامعه برای حفظ بالقوی خود از بیرون به درون پناه برده است تا از توان عمل و بالقوی خود صیانت کند.

شنبه ۸ مهر ۱۴۰۲ • ۱۴ ربیع‌الاول ۱۴۴۵ • ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۳ • سال بیست‌ویکم • شماره ۴۶۵۹ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: توضیحات مسئولان ذی‌ربط وزارت دفاع درباره ادعای نماینده مجلس، جوکار، نماینده مجلس: تأخیر دولت در ابلاغ آیین‌نامه واردات خودروهای کارکرده پذیرفتنی نیست و **یادداشت‌هایی از** پویا نعمت‌اللهی، رحیم عبادی

صاحب‌نظران حوزه شهرسازی در میزگردی سیاست‌گذاری‌های خانه‌سازی و خانه‌دارشدن را بررسی کردند

مَسکن و بدون مَسکن

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

تحلیلی درباره انتخابات درون‌حزبی آمریکا

متغیرهای تأثیرگذار و سناریوهای پیش‌رو

۵

یادداشت

تحقیر مضاعف شهروندان

عبدالکریم حسین‌زاده

رفتار تصمیم‌گیران برای خلق پدیده‌ای به نام «سیم‌کارت گردشگری» به اندازه کافی تحقیرکننده شهروندان ایرانی بود اما اعلام مجرماتی صورت‌جلسه‌ای را که منجر به این تصمیم شد، باید تحقیر مضاعف دانست. به عبارتی مراجع تصمیم‌گیر در این خصوص اول از هر چیز شهروندان ایرانی را لایق و محق به داشتن امکانات و خدماتی ارتباطی که یک توریست خارجی می‌تواند در خاک ایران داشته باشد ندانستند. اصل اعتراضات به این تصمیم هم به همین نکته برمی‌گشت که چرا یک شهروند خارجی باید در خاک ایران از حقوقی بیشتر از یک ایرانی برخوردار باشد؟ قابل درک است که ایجاد امکانات و خدمات بیشتر برای گردشگر خارجی می‌تواند یکی از زمینه‌های رشد این صنعت و افزایش درآمد آن باشد. اما آیا ایجاد این خدمات به بهای تزریق حسن تحقیر و تبعیض برای عموم شهروندان کشور می‌ارزد؟ آیا فایده‌های چنین تصمیمی با تبعات اجتماعی و ایجاد احساس نارضایتی که در پی خواهد داشت، در توازن است؟ در اکثر کشورهایی که به دنبال توسعه صنعت گردشگری خود هستند، گسترش خدمات به گردشگران یک دستور کار ملی و جدی است اما هیچ‌گاه دامنه این گسترش خدمات شامل مواردی نمی‌شود که حقوق یک گردشگر را ارجح و بیشتر از حقوق شهروندان کشور میزبان کند.

در واقع اینها دو مفهوم کاملاً متفاوت از هم هستند و نباید آنها را یکی دانست.

به عبارتی براساس گزارش‌های منتشرشده، کشورمان ایران جزء ۱۰ کشور برتر در حوزه ظرفیت‌های گردشگری است. در عین حال براساس گزارش مجمع جهانی اقتصاد، ایران در حوزه رقابت‌پذیری گردشگری رتبه ۹۸ را بین ۱۴۱ کشور دارد، حال سؤال این است برای رسیدن به حقمان چه باید بکنیم؟ یعنی کشوری که جزء ۱۰ کشور برتر به لحاظ ظرفیت‌های گردشگری است چه کند که رتبه رقابت‌پذیری آن نیز از ۹۸ به زیر ۱۰ برسد؟

متافا اینکه جای سؤال است که با توجه به نارسایی‌ها و گره‌های بسیار زیادی که صنعت گردشگری کشور دارد، «سیم‌کارت گردشگری» چقدر می‌تواند در اولویت روش‌ها برای افزایش جذب گردشگر باشد؟ به عبارتی آیا گردشگر خارجی در ایران مسائلی مهم‌تر و بزرگ‌تر از بحث ارتباطات ندارد؟ به راحتی می‌توان حدس زد که مراجع تصمیم‌گیر و از جمله دولت تاکتیکی را برای افزایش جذب گردشگران خارجی در پیش گرفته‌اند که احتمالاً با توجه به شرایط و موانع موجود چندان باعث بالارفتن علایق گردشگران خارجی برای سفر به ایران نشود اما در مقابل احساس تبعیض برای میلیون‌ها ایرانی را در پی داشته باشد که همین الان نیز از احساس تبعیض‌های دیگر در حوزه‌های مختلف رنج می‌برند. اساساً یک سؤال این است که شهروندانی که نسبت به میهمان خود احساس تبعیض دارند آیا می‌توانند در درازمدت میزبانان خوبی بشوند؟

ادامه در صفحه ۲

پیام رهبر انقلاب به مناسبت هفته دفاع مقدس و روز تجلیل از شهدا و ایثارگران:

باید پیام شهیدان را به‌درستی بشنویم

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در پیامی به مناسبت هفته دفاع مقدس و روز تجلیل از شهدا و ایثارگران تأکید کردند: باید پیام شهیدان را به‌درستی بشنویم و از آن برای آبادی دنیا و آخرت بهره بگیریم. پیام رهبر انقلاب اسلامی که بعدازظهر پنجشنبه توسط حجت‌الاسلام موسوی‌مقدم، نماینده ولی فقیه در بنیاد شهید و امور ایثارگران، در گلزار شهدای بهشت زهرای تهران قرائت شد...

صفحه ۲

گزارش میدانی «شرق» از ۲ روستا و شهری نزدیک مشهد که میزبان تعداد زیادی از مهاجران بلوچ شده‌اند

کوچ تلخ بنفشه‌ها

۱۰

فاز جدید پروژه مشترک ضد برجامیون

«ظریف» سوزی با کدام هدف؟

۲

آل سعود راحت‌تر از همیشه در فوتبال ایران نفوذ کرد

پیراهن عربستانی بر تن ایرانی‌ها

ایران – عربستان؛ رابطه این دو کشور هرگز معمولی نبوده، حتی اگر این روزها تلاش شود که همه چیز طبیعی و آرام نشان داده شود، باز هم باورپذیری‌اش سخت است. این تقابل در ورزش و به طور ویژه‌تری در فوتبال هم هیچ وقت معمولی و عادی نبوده است. هر جا صحبت از بازی فوتبال بین ایرانی‌ها با طرف عربستانی بوده، چه در عرصه ملی و چه باشگاهی، همه چیز حساسیت خاصی به خود گرفته است. هرچه تیم و تورنمنت مهم‌تر، این حساسیت هم بیشتر. طبیعی است که با وجود چنین حساسیتی، استقبال هواداران دو طرف از بازی‌های فوتبال هم بیش از دیگر رقبا باشد. کم نیستند بازی‌هایی که قرار بوده دو تیم ایرانی و عربستانی در سطح ملی و باشگاهی به مصاف هم بروند و ورزشگاه مملو از تماشاگر شده است. البته شاید برای بررسی پیشینه این جدال حساس، راه گریزی از اتفاقات و اختلافات سیاسی بین دو کشور نباشد.

این گزارش را در صفحه ۹ بخوانید

یادداشت

اگر یزد دور است، گز که دور نیست

مهرداد احمدی شیخانی

ورزش در عصر حاضر و در جهان مدرن با گذشته‌ها بسیار تفاوت دارد. حتی با صد سال پیش هم بسیار فرق دارد؛ طوری که امروزه بسیاری نمی‌دانند که یک قرن پیش بازی‌های المپیک فقط مختص ورزشکاران غیرحرفه‌ای و آماتور بود و حتی در اولین دوره المپیک در سال ۱۸۹۶ فقط آقایان در مسابقات شرکت داشتند و تا سال‌ها اگر معلوم می‌شد ورزشکاری برای شرکت در یک مسابقه ورزشی، حتی فقط هدیه‌ای دریافت کرده، از شرکت در مسابقات المپیک محروم می‌شد، چنان‌که وقتی معلوم شد «جیم تورپ» آمریکایی و قهرمان پنج‌گانه و ده‌گانه المپیک ۱۹۱۲ که در استکهلم سوئد برگزار شد، قبل از به‌دست‌آوردن این عناوین به‌صورت نیمه‌حرفه‌ای بیسبال بازی می‌کرده، عناوین قهرمانی‌اش از وی گرفته شد و تازه همان ورزش آماتور با آماتوریزم نیز فاصله‌ای بسیار بعید با ورزش در اعصار گذشته داشت. اما به مرور ورزش به یک تجارت بسیار بزرگ تبدیل شد و به ورزش قهرمانی تغییر یافت؛ تا جایی که امروز نزدیک به ۷۵۰ میلیارد یورو گردش مالی سالانه مجموع ورزش‌ها در سطح جهان است. این‌طور است که ساختن ورزشگاه‌ها برای حضور تماشاگران اهمیت ویژه پیدا می‌کند و پای تکنولوژی و «وی‌ای آر» به آن باز می‌شود و این حضور تماشاگر آن‌قدر اهمیت می‌یابد که وقتی می‌خواهند یک تیم ورزشی را تنبیه کنند، بازی‌هایش بدون تماشاگر برگزار می‌شود و پوشش تلویزیونی و رسانه‌ای هم اهمیت ماجرا را چندین برابر می‌کند و مردم با حضور دوربین‌های مختلف، از همه جزئیات باخبر می‌شوند. حکومت در جهان مدرن نیز همین‌گونه است و حاکمان برعکس گذشته، در پیش چشم مردم حکومت می‌کنند و هر روز که می‌گذرد، این وضعیت گسترش بیشتری می‌یابد و برای سنجش کارهای حاکمان، متر و معیارهای مختلفی در نظر گرفته می‌شود و بر اساس آمارها و نمودارهایی که مراکز معتبر تهیه می‌کنند، کار حاکمان قضاوت می‌شود که این خود جدا از امکانات جدیدی است که در عصر دیجیتال برای مردم جهت رصد اعمال حاکمان در جهان امروز پدید آمده است. برای همین هم وقتی یک نفر ادعایی می‌کند، به سرعت می‌شود با مراجعه به آمار، دریافت که تا چه حد این ادعا مقرون به صحت است و تنها بر اساس ادعای افراد درباره اعمال آنها دوری نمی‌شود. درست مانند داستان آن مثل معروف که «پهلوانی ادعا می‌کرد در یزد از روی نه‌ری به عرش ۱۰ گز پریده است. یکی که ادعای او را شنید، گفت اگر یزد دور است، گز که دور نیست؛ اینجا ۱۰ گز پیر». این داستان مانند داستان دولت سیزدهم و گفته‌های جناب ریاست‌جمهور محترم آقای رئیسی است. ایشان قبل از رسیدن به مسند ریاست‌جمهوری ادعاهای بسیاری داشتند؛ از سامان‌دادن یک هفته‌ای بورس تا ساخت یک میلیون مسکن و ایجاد یک میلیون شغل جدید در سال و مهار تورم و نصف‌کردن و یک‌رقمی‌کردن آن تا امروز که بسیار از قطار پیشرفت می‌گویند و اینکه دولت در این دو سال موفق بوده است.

ادامه در صفحه ۱۰